

ČOVEK I POEZIJA

Pojava knjige »Ljudi«¹⁾, koja je više zbornik poezije nego antologija, predstavlja za čitaoca malu »poeziju istorije« jugoslovenskih naroda za poslednje pola veka, što će reći od prvog svetskog rata pa do današnjeg vremena. Iz jedne kratke beleške uz ovu knjigu saznajemo da je autori²⁾ nisu zamislili, »ni komponovali da bude antologija, već poetsko svedočanstvo«, »jedan eminentno ljudski čin, pa zato i ovu knjigu nazivamo jednostavno LJUDI«. Tako su stroži estetski kriterijumi, uobičajeni za ovu vrstu posla, ustupili svoje mesto traganjima za onim poetskim svedočanstvima koja najrečitije govore o vremenu u kome su nastala, o odnosu njihovog autora prema najvažnijim pitanjima vremena u kome živi. Ako bismo se dosledno držali antologijskih kriterijuma prema svakoj, u ovoj knjizi zastupljenoj pesmi, sigurno je da bi neka od njih morala otpasti, ali bi, u isto vreme, mnogi važni trenuci iz naše najbliže istorije ostali nezabeleženi. Ove su činjenice autori bili svesni, s tim što ona ujedno predstavlja, u neku ruku, »zahtev« čitaocu. Međutim, mora se naglasiti da najveći deo pesničkih svedočanstava izabranih za ovu knjigu spada u red značajnijih pesničkih ostvarenja jugoslovenske poezije.

Ova knjiga ne zahteva od nas neposredno da govorimo o uspelosti ili neuspelosti pojedinih pesama, već o jednom posebno nam ponuđenom svedočanstvu naše istorije za proteklo pola veka.

Kao što nam »Ljudi« pokazuju, skoro da nije bilo jugoslovenskog pesnika koji se, u određenom trenutku, u svom stvaralaštvu, nije suočio sa pitanjima, i traženjima odgovora na njih, koje je njihovo vreme postavljalo. I kroz tesnu povezanost sudbine svakog pesnika ponaosob sa sudbinom vremena, društva, svakog čoveka tog vremena, izrastala su najautentičnija svedočanstva, često i više od toga, kao poruke, poklici... Tako u skoro svakoj zastupljenoj pesmi provejava čovek, sav nepomirljiv, ničim neomeđen, buntovno raspoložen, uprkos svemu nepobeden, ponekad u nedoumici...

¹⁾ »Ljudi« — Komunist, Beograd, 1969. godine.

²⁾ Kao priređivači ove knjige učestvovali su: Jure Kaštelan, Slavko Leovac, Mateja Matevski, Muharem Pervić (urednik), Milorad Stojović i Ciril Zlobec.

Pojava ove knjige interesantna je i sa stanovišta danas sve više i sve češće prisutne angažovane poezije, poezije o revoluciji, kroz revoluciju, za revoluciju, poezije koju možemo voleti ili ne, ali čiji značaj ne možemo osporiti. Čitajući »Ljude«, odnosno čitajući te mnogobrojne pesme danas, možemo da na nesvakidašnji način »čitamo« istoriju, ne više pesnika, već čoveka, njegovu ostvarenost ili neostvarenost u vremenu, njegov odnos prema društvu, njegove uspehe i padanja, zabeležene juče za sutra. I vidimo kako je poezija, u ovom ili onom obliku, »hvatala« čoveka sa svim njegovim situacijama, beležila ih uprkos svemu, te ih tako prenosila dugo i daleko.

Predajući se ovoj knjizi, čitaocu se, načas, može učiniti da ona predstavlja jedno čovekovo veliko priznanje, doduše još i dug poeziji i pesnicima koji su ga »pratili u stopu«, mamili uvek napred. Naravno, time i poezija dobija neku novu dubinu, neku novu mudrost. Kao i ova velika poruka Antuna Branka Šimića:

Čovječe, pazi
da ne ideš malen
ispod zvijezda!

Pusti
da cijelog tebe prođe
blaga svjetlost zvijezda!

Da ni za čim ne žališ
kad se budeš zadnjim pogledima
rastajao od zvijezda!

Na svom koncu,
mjesto u prah,
prijedi sav u zvijezde!